

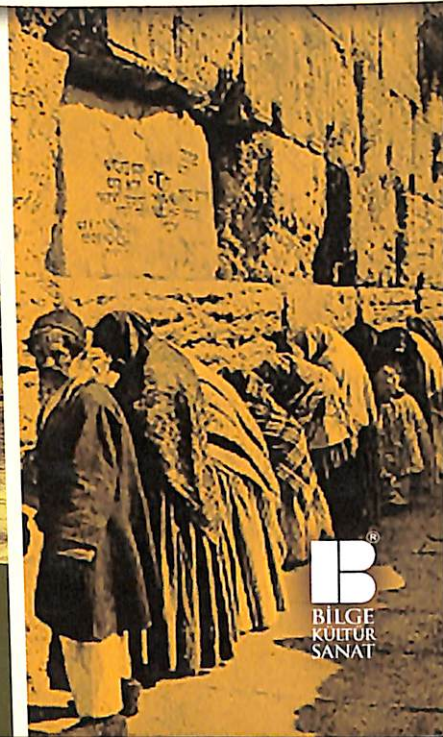
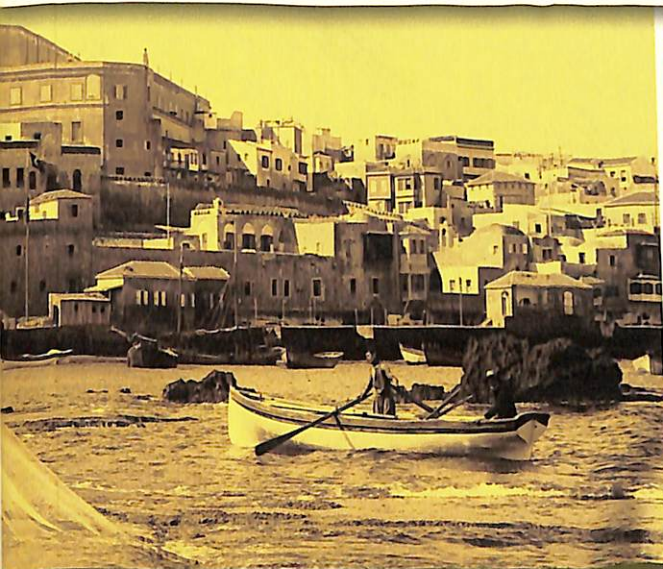
Prens Viktor Napoli Emanuel
Eser: Mehmed Refet

Filistin Seyahatnamesi

(Seyahatname-i Arz-ı Filistin)

Malumat-ı Tarihiyye ve Coğrafiyye

Hazırlayanlar:
Abdülkadir Altın - Nazmi Erođlu

B
BİLGE
KÜLTÜR
SANAT

YAYIN NO: 822

FİLİSTİN SEYAHATNAMESİ
(Seyahatname-i Arz-ı Filistin)
Malumat-ı Tarihiyye ve Coğrafiyye
Mehmed Refet

© Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 16228

1. Basım: Nisan 2017

ISBN: 978 - 605 - 9521 - 22 - 2

Genel Yayın Yönetmeni: *Ahmet Nuri Yüksel*

Sayfa Düzeni: *Nurel Naycı*

Baskı: *Zafer Matbaası*

Maltepe Mah. Litros Yolu Fatih Sanayi Sitesi No: 12/117 Topkapı / İstanbul

Tel: (0212) 612 24 31

Kapak Baskı: *Azra Matbaacılık*

Cilt: *Zafer Ciltevi*

BİLGE KÜLTÜR SANAT

Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han No: 1 Kat: 1 34110 Cağaloğlu / İstanbul

Tel: (0212) 520 72 53 (Pbx) Faks: (0212) 511 47 74

bilge@bilgeyayincilik.com www.bilgeyayincilik.com

ABDÜLKADİR ALTIN

1959'da Bursa'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladı. 1980-81 döneminde Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydolun araştırımcı, 1986 yılında mezun oldu. Aynı yıl Başbakanlık Devlet Arřivleri'nin açtığı sınavı kazanarak uzman yardımcısı ve sözlöşmeli olarak memuriyet hayatına başladı. Osmanlı Arřivi'nin çeşitli hizmet birimlerinde görev yaptı. 1987-1989 yılları arasında "Rumeli Müfettiřliđi" fonunda çalıştı. 1989-1993 yılları arasında ise "Sadaret Evrakı"nın tasnifinde görev aldı. 1993'ten 2008 yılına kadar "Merkez Evrakı - Bâb-ı Aşafı Evrakı"nın tasnife hazırlık sürecinde on beş yıl grup başkanı görevinde bulundu. 2008 yılından sonra sırasıyla "Hariciye Nezareti ve Divân-ı Hümayun Kalemî Evrakı"nın tasnifinde, "Katalog ve Veri Giriři Kontrol" gruplarında yer aldı. Hâlen "Merkez Evrakı - Bâb-ı Defteri Evrakı"nın tasnifinde araştırımcı olarak çalışmaktadır. Ayrıca, özel olarak Osmanlıcadan çeviriler yapmaktadır.

- Halid Ziyaeddin, *Musavver Mısır Hatıratı*, Hazırlayanlar: Abdülkadir Altın-Nazmi Erođlu, İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2016.
- Ahmed İhsan, *Doğu Asya'ya Seyahat (Asya-yı Şarkıye Seyahat)*, Hazırlayan: Abdülkadir Altın-Nazmi Erođlu, İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2017.

NAZMİ EROĐLU

1963'te Trabzon'un Of ilçesinde doğdu. İlk ve ortaokulu Of'ta, lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. K.Ü. Fatih Eğitim Fakültesi'ne bağlı Giresun Eğitim Yüksek Okulu'nu 1985 yılında bitirdikten sonra aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'ne girdi ve 1989'da buradan mezun oldu. Farklı bölümlerden felsefe tarihi, bilim tarihi, sosyoloji tarihi, yirminci yüzyıl Türk edebiyatı vs. konularda dersler aldı. 1990'da memuriyet hayatına başladı. Bunun yanında, askerlik vesilesiyle bir yıl kadar Kars Cumhuriyet Lisesi'nde tarih öğretmenliği yaptı. İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde İktisat Fakültesi Türk İktisat Tarihi Anabilim dalı'nda yüksek lisansını tamamladı. Ayrıca, Osmanlı Arřivi'nde araştırmalar yaptı. Evli ve iki çocuk babası olan yazar, ilk yazılarını 1983-1984'te Giresun'da mahallî bir gazetede (*İleri*) yayımladı. Yakın tarih, medeniyet, siyasi ve iktisadî düşünce, kitap-kritik vb. konularda *Tarih ve Düşünce*, *Köprü*, *Biyoğrafi Analiz*, *Yakın Dönem Türk İktisat Tarihi*, *Alternatif*, *Toplumbilim*, *Rumeli'nin Sesi*, *Kültür*, *Arşiv Dünyası* gibi dergilerde, tarihistan.org sitesinde makaleleri ve denemeleri yayımlandı. Yazar hâlen Osmanlı Arřivi'nde araştırımcı olarak çalışmaktadır.

(nazmieroglu@hotmail.com)

Kıtapları:

- *Mehmed Cavid Bey'e Göre Borçlanma ve 1908-1918 Arası Borçlanma Siyaseti*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İktisat Fakültesi, 1997.
- *Medeniyetlerin Ruhu*, İstanbul: Birharf Yayınları, Temmuz 2004.
- *1908'den Günümüze Milli İradenin Kuşatılması*, İstanbul: Birharf Yayınları, 2004.
- *Okunduğca Büyüyen Kitap/Seçilmiş Kitaplar Üzerine Düşünceler*, İstanbul: Birharf Yayınları, 2004.
- *Fırtınalı Günlerin Ünlü Maliye Nazırı Cavid Bey*, İstanbul: Birharf Yayınları, Mart 2006.
- *İttihatçıların Ünlü Maliye Nazırı Cavid Bey*, (aynı çalışma genişletilmiş -büyük boy-) İstanbul: Ötügen Neşriyat, 2008.
- *Ütopyalar Işığında Gaspıralı'nın Dârürrahah Müslümanları*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2013.
- *Ayıcı Arif / Atatürk'ün Okul ve Silâh Arkadaşı Miralay Mehmed Ârif Bey, Hayatı: Konuşmaları ve Eseri*, İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2014.
- *Pierre Loti'nin Mektupları ve Son Kitabı: Türkler ve Ermeniler*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2015.
- Halid Ziyaeddin, *Musavver Mısır Hatıratı*, Hazırlayanlar: Abdülkadir Altın - Nazmi Erođlu, İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2016.
- Ahmed İhsan, *Doğu Asya'ya Seyahat (Asya-yı Şarkıye Seyahat)*, Hazırlayan: Abdülkadir Altın-Nazmi Erođlu, İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2017.

İçindekiler

Önsöz.....	11
Veliâht Viktor Emanuel, Belgeler ve Kitabın Özeti	15
Viktor Emanuel'in Kısa Biyografisi.....	15
Viktor Emanuel'in Türkiye Seyahatleri ve Karşılıklı Nişanlar Verilmesiyle İlgili Resmî Yazışmalar.....	16
Seyahatnamenin Özeti.....	20

SEYAHATNAME-İ ARZ-I FİLİSTİN

Mukaddime	33
Birinci Bâb	35
Yafa İskelesi'nde vuku bulan istikbali hâvidir.....	35
İkinci Bâb	36
Yafa'dan Remle'ye suret-i hareketi mutazammındır.....	36
Üçüncü Bâb	37
Remle'den Kudüs-i Şerif'e hareketi mutazammındır.....	37
Dördüncü Bâb	41
Kudüs'ten Mar Saba'ya olan hareket ve sefer beyanındadır.....	41
Beşinci Bâb	42
Mar Saba'dan Aynü's-Sultan'a hareket ve sefer beyanındadır.....	42
Altıncı Bâb	43
Aynü's-Sultan'dan Kudüs-i Şerif'e avdet beyanındadır.....	43
Yedinci Bâb	44
Kudüs'ten Beytin karyesine hareket ve sefer beyanındadır.....	44
Sekizinci Bâb	45
Beytin'den Nablus'a hareket beyanındadır.....	45
Dokuzuncu Bâb	47
Nablus'tan Cüneyn [Cenin]'e suret-i hareketin tarifi beyanındadır.....	47
Onuncu Bâb	50
Cüneyn'den Nâsıra'ya hareket beyanındadır.....	50
On Birinci Bâb	52
Nâsıra'dan Taberiye'ye suret-i hareketi mutazammındır.....	52
On İkinci Bâb	55
Taberiye'den Na'ran mevkiine suret-i hareket tarifi beyanındadır.....	55

On Üçüncü Bâb	56
Şeyh Merzûk'tan Sa'sa'a suret-i hareketi mutazammındır.....	56
On Dördüncü Bâb	58
Sa'saa'dan Şam-ı Şerif'e hareket beyanındadır.....	58
On Beşinci Bâb	66
Şam-ı Şerif'ten Şutura'ya hareket beyanındadır.....	66
On Altıncı Bâb	68
Şutura'dan Beyrut'a suret-i hareketi mutazammındır.....	68
Ba'de't-taam taraf-ı âciziden kıraet olunan vedaname.....	73

MALUMAT-I TARİHİYYE VE COĞRAFIYYE

Harf-i Elif	76
İbrahim Aleyhisselam.....	76
İbrahim Paşa.....	77
Ebû Bekir es-Siddik Radyallahu anh.....	78
Ebû Tâlib bin Abdülmuttalib.....	79
Ebû Ubeyde bin Cerrah.....	80
Asur.....	80
Âdem Aleyhisselam.....	81
Ürdün.....	82
Arz-ı Câsân.....	82
Arz-ı Filistin.....	82
Arz-ı Kenan.....	83
Eriha.....	83
İstanbul.....	83
İsrail.....	84
İskender-i Rumî.....	85
İsfahan yahut Aspahan.....	87
Emeviye.....	87
Amine bint-i Vehb bin Abdimenaf.....	88
İncil.....	88
Antakya.....	90
Urfa yahut Ruha yahut Rafya.....	92
Eyyûbiye.....	93
Harf-i ba	93
Babil.....	93
Barnaba.....	94
Bayezid-i Sâni.....	94
Bahr-i Lût.....	96
Buhara-yı Kebir.....	96
Buhtunnasr.....	97
Bürde Nehri.....	98

Baalbek.....	99
Bağdad.....	99
Belh.....	102
Belkıs-ı Hamîrî yahut Belkama bin Haddad.....	102
Belus.....	103
Bulus.....	103
Bonapart.....	105
Bilal.....	106
Beytullah yahut Kâbe.....	107
Beytullahim.....	108
Beytü'l-Makdis [Beytü'l-Mukaddes].....	108
Beyrut.....	109
Harf-i te.....	110
Tabut-ı Ahd.....	110
Teb yahut Tive.....	110
Tepedelenli Ali Paşa.....	111
Tedmür yahut Palmir.....	112
Tiber.....	112
Timurlenk.....	113
Harf-i cim.....	114
Cebel-i Tûr.....	114
Cebel-i Lübnan.....	115
Cezzar Ahmed Paşa.....	115
Cezîretü'l-Arab.....	115
Harf-i ha.....	116
Ham.....	116
Harran.....	116
Hasan Radıyallahu anh.....	117
Hüseyin Radıyallahu anh.....	117
Haleb.....	118
Hama.....	122
Humus.....	123
Harf-i hı.....	124
Halid bin Velid Radıyallahu anh.....	124
Haticetü'l-Kübra.....	124
Harf-i dal.....	125
Davud, Hazret-i Davud Aleyhisselam.....	125
Harf-i rı.....	126
Remle.....	126
Roma.....	127
Harf-i ze.....	129
Zekeriya Aleyhisselam.....	129

Harf-i sin	130
Sam bin Nuh Aleyhisselam	130
Samiri	130
Samiriye yahut Sebat	131
Seyyidetü Sekine bint-i Hasan bin Ali Radiyallahu anhüm	131
Sedom	131
Süleyman Aleyhisselam	132
Selim Han-ı Evvel	132
Süleyman Han-ı Evvel	134
Semerkand yahut Marakand	134
Sinan Paşa	135
Sinâ	136
Harf-i şın	136
Şam	136
Şuayb Aleyhisselam	137
Şemsun	138
Şamuil Aleyhisselam	138
Harf-i sad	138
Salih Aleyhisselam	138
Sahratullah	139
Sıffin	140
San'a	140
Sur	141
Sahyun yahut Siyon	142
Selahaddin-i Eyyubî	143
Harf-i tu	144
Taberiye	144
Harf-i ayn	144
Ad	144
Abbasiye	145
Abdurrahman-ı Salis bin Muhammed el-Meftûl	145
Abdülkadir	146
Abdülmuttalib bin Haşim	146
İbrani	147
Üzeyir Aleyhisselam	147
Askalan	148
Akkâ	148
Ali bin Ebû Tâlib Radiyallahu anh	149
Amalika	149
Ömer bin el-Hattab Radiyallahu anh	150
İsa, Mevlid-i İsa Aleyhisselam	151
İsa, Hicret-i Meryem bâ-İsa Aleyhisselam	154

İsa, Nübüvvet-i İsa Aleyhisselam.....	154
İsa, Ref'-i İsa Aleyhisselam ile's-semâ.....	156
Harf-i gayn.....	158
Gazne.....	158
Gazze.....	159
Harf-i kaf.....	160
Kabil.....	160
Kadisiye.....	161
Kubbetü'ş-şahâde.....	161
Kıbrıs.....	161
Kudüs yahut Urşelim.....	162
Kıyame.....	163
Kosova Sahrası.....	164
Harf-i kef.....	164
Kâbil.....	164
Keşmir.....	165
Keldanî.....	166
Kenan.....	166
Kûfe.....	166
Keyhusrev.....	167
Harf-i lam.....	170
Lahor.....	170
Lût Aleyhisselam.....	171
Luka.....	171
Harf-i mim.....	172
Mar Saba.....	172
Matta.....	172
Muhammed, Mevlid-i Muhammed Aleyhisselam.....	172
Muhammed, Nübüvvet-i Muhammed Aleyhi's-salâtü ve's-selâm.....	176
Muhammed, Hicret-i Resulullah Sallallahu Teâlâ Aleyhi's-salâtü ve's-selâm.....	177
Muhammed, vefat-ı Muhammed Aleyhi's-salâtü ve's-selâm.....	178
Muhammed Sâni, Ebu'l-Feth.....	181
Mehmed Ali Paşa.....	182
Muhyiddin-i Arabî.....	184
Medyen.....	185
Medine-i Münevvere.....	185
Murad Han-ı Sâni.....	186
Murad Han-ı Rabi, Sultan Murad Han-ı Râbi.....	188
Markos yahut Saint Mark.....	188
Meryem.....	189
Mısır.....	189

Mısrayim	192
Muaviye bin Ebû Süfyan	192
Mekke-i Mükerrerme	193
Musa, Mevlid-i Musa Aleyhisselam	198
Musa, Hicret-i Musa Aleyhi's-salâtü ve's-selâm	199
Musa, Nübüvvet-i Musa Aleyhisselam	201
Musa, Vefat-ı Musa Aleyhisselam	203
Moskova	204
Harf-i nun	204
Nablus yahut "Neopolis"	204
Nadir Şah	205
Nâsıra	206
Nemrut	206
Nuh Aleyhisselam	206
Nuşirevan	207
Ninos	208
Ninova	208
Harf-i vav	209
Vehhabî	209
Harf-i he	210
Habil	210
Herat, nam-ı kadîmi Arya	210
Harun Aleyhisselam	210
Harun er-Reşid	211
Hud Aleyhisselam	211
Harf-i ye	212
Yafa	212
Yahya bin Zekeriya Aleyhisselam	213
Yezid	214
Yakub Aleyhisselam	215
Yemen	216
Yuhanna yahut Yuvanis	217
Yurbiam	218
Yusuf Aleyhisselam	218
Yuşa Aleyhisselam	219
Belgeler	221
Osmanlı Filistini (XIX-XX. Yüzyıl) Fotoğrafları	226

Mirliva Mehmed Refet Paşa'nın kaleme aldığı elinizdeki eser (1889), iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde *Filistin Seyahatnamesi (Seyahatname-i Arz-ı Filistin)* yer almakta, ikinci bölümde ise bölgeyle ilgili *Malumat-ı Tarihiyye ve Coğrafiyye'*ye ansiklopedik tarzda yer verilmektedir.

Seyahatnamenin yazılmasına, İtalya Veliahdı Viktor Napoli Emanuel'in Filistin bölgesine düzenlediği bir aylık gezi vesile olmuştur (13 Şubat-11 Mart 1887). Söz konusu tarihî şahsiyetin "mihmandarlığını" Mehmed Refet Paşa yapmıştır. Paşanın bu vesile ile tuttuğu notlar, gezinin bütün safhalarını insicamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu metinde, Türk devlet terbiyesini, bölgede yaşayan halkların durumunu, şehirlerin canlılığını ve Doğu'nun misafirperverliğini anlamak; birçok farklı unsurun bir arada "Osmanlı" şemsiyesi altında barış içinde yaşadığını gözlemlemek mümkün. Ayrıca, seyahatnameyi tamamlayıcı mahiyette ilave edilen -bölgenin tarihî ve coğrafi konumuyla ilgili bilgiler, esere ayrı bir değer katmaktadır.

Bununla birlikte, yakın tarihlerde birçok uluslararası sorunun kaynağı durumuna gelen bölgenin mahiyetinin kavranması, devletlerin politik yaklaşımları ve diplomaside bazı inceliklerin önemi hakkında uyarıcı bir eser olduğu da söylenebilir...

ISBN: 978 - 605 - 9521 - 22 - 2

9 786059 521222

